

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku

psp

Poslijediplomski
studij Poduzetništvo

Hrvatska mala poduzeća i izazovi Europske unije: opasnost ili nada?

Prof. dr. sc. Slavica Singer,
Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Tribina je organizirano u sklopu projekta
**Hrvatska mala poduzeća i izazovi
Europske unije: opasnost ili nada?**

Nosilac projekta:

CEPOR Centar za politiku razvoja malih i
srednjih poduzeća i poduzetništva

Projekt financira:
EU Phare

EU Phare - CEPOR, 5. prosinca
2007.

Izazovi EU za mala poduzeća

- "najkonkurentnije gospodarstvo temeljeno na znanju..."
  - Zatvaranje inovacijskog jaza
- EU Financial Framework 2007-2013
  - Potpora inovativnosti
- Obrazovanje
- Think Small First princip

Green Paper: Entrepreneurship in Europe

- Poduzetnički izazov za EU - do 2010.

"postati najkonkurentnije i najdinamičnije gospodarstvo temeljeno na znanju u svijetu, osposobljeno za održivi ekonomski razvoj s više radnih mjesta i boljim poslovima i većom socijalnom kohezijom"

15 milijuna novih radnih mjesta!

Green Paper: nastavak

- Zašto je poduzetništvo važno:
  - Kreiranje poslova i rasta
    - veća razina poduzetništva, manja nezaposlenost
      - Rastuća poduzeća presudna
  - Poduzetništvo povećava produktivnost, efikasnost, inovativnost
    - Veća razina poduzetništva, veća konkurentnost

Green Paper: nastavak

- Poduzetništvo "otključava" potencijale pojedinaca
- Poduzetništvo povećava društvenu odgovornost u business sektoru, ali i efikasnost u zdravstvu, obrazovanju i socijalnoj skrbi
  - Veća produktivnost u lancu stvaranja vrijednosti

Inovacijski jaz

- European Innovation Scoreboard (EIS):
26 indikatora
  - Lideri:
    - Finska, Švedska, Danska i Njemačka (25% EU stanovništva) + Švicarska, Japan i SAD
  - Prosječni:
    - Francuska, Luxemburg, Irska, UK, Nizozemska, Belgija, Austrija, Italija, Norveška, Island
  - Hvataju korak:
    - Slovenija, Mađarska, Portugal, Češka, Litva, Latvija, Grčka, Cipar
      - EU prosjek hvataju do 2015: Mađarska i Slovenija
  - Gube korak: Španjolska, Bugarska, Poljska, Slovačka, Rumunija, Turska
    - Više od 50 godina do EU prosjeka: Malta, Slovačka, Poljska!

Kako zatvoriti jaz?

- Strukuralni uvjeti za oslobađanje inovativnog potencijala - UČEĆE REGIJE
- Kreiranje znanja je rezultat ulaganja u I&R
- Poduzetništvo - "alat" za inovativno djelovanje
- Performanca inovativnih poduzeća - KONKURENTNOST
- Zaštita intelektualnog vlasništva

Novci?

- EU Financial Framework 2007-2013
  - 308 milijardi EUR!
  - veliki dio za investiranje u znanje i inovacije
    - 7th Framework Programme - istraživanje
      - Joint Technology Initiatives - PPP
    - Competitiveness and Innovation Programme (CIP)
    - Risk Sharing Finance Facility (RSFF), sa European Investment Bank - krediti, garancije, EU: 1 milijarda EUR + EIB 1 milijarda EUR
    - JEREMIE - Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises

Obrazovanje

- Ključne kompetencije za život i rad u modernom inovacijski orijentiranom društvu:
  - Poduzetničke vještine
  - Pismenost
  - Znanstvena i matematička kompetencija
  - Jezici
  - Vještina učenja i ponovnog učenja
  - Socijalne i kulturne kompetencije
  - Digitalna kompetencija (korištenje ICT i inovacijskog potencijala koji ICT nosi)

Mala poduzeća u EU

- Definicija:
  - Manje od 250 zaposlenih i neovisni od velikih poduzeća:

• Mikro	1-9 zaposlenih
• Mala	10-49
• Srednja	50-249
• Velika	250+
  - Godišnji promet ne više od 50 milijuna EUR
    - 2 milijuna EUR (mikro), do 10 milijuna EUR (mala)
  - Vrijednost bilance ne više od 43 milijuna EUR

Neke brojke

- 23 milijuna MSP (99% poduzeća)
- 75 milijuna zaposlenih u MSP
  - Tekstilna industrija, građevinarstvo, industrija namještaja - 80 % zaposlenih u MSP
- 2/3 svih zaposlenih u privatnom sektoru:
  - Mikro poduzeća 29,8 %
  - Mala poduzeća 20,8
  - Srednja poduzeća 18,5

Mikro poduzeća - giganti zapošljavanja

- Mikro poduzeća (manje od 10 zaposlenih)
- Dominiraju u zapošljavanju u Italiji (47%) i Poljskoj (41%)

Što EU čini za male?

- **Modern SME policy for growth and employment, 2005**
  - Promoviranje poduzetništva i vještina
  - Poboljšanje pristupa MSP tržištima
  - Smanjivanje administrativnih prepreka
    - Better Regulation inicijativa - smanjenje administrativnih troškova poduzeća za 25%
    - Think First princip - procjena regulatornih mjera na MSP
  - Povećanje kapaciteta rasta MSP
  - Jačanje dijaloga i konzultacija s MSP
    - Euro Info centri

Promoviranje poduzetništva i vještina

- Odnos prema riziku
  - Negativni efekti poslovnih promašaja
  - Socijalna sigurnost
- Nedostatak vještina
  - Cijeloživotno obrazovanje
  - Obrazovanje za vođenje rastućih poduzeća
    - Centar za poduzetništvo Osijek - Rast i razvoj Vašeg poduzeća

Pristup tržištima

- Javne nabavke
  - 16 % BDP u EU (1,5 trilijuna EUR!)
  - Pojednostavljenje procedura, e-natječaj
- Poreske obveze
  - Prijedlog pilot projekta: obračunavati porez po pravilima domicilne zemlje
- Standardizacija
- Zaštita intelektualnog vlasništva

Smanjenje administrativnih prepreka

- Think Small First princip u svim politikama i regulatornim inicijativama u EU

Povećanje kapaciteta za rast

- Pristup novcima
  - Rizični kapital
  - Garancijske sheme
- Stalno inoviranje
  - Transfer tehnologije
  - Sudjelovanje u 7. okvirnom programu
  - ICT, e-learning, e-business

Razgovor između bankara i MSP

- Transparentnost i dijalog
  - Banke: povećati razumijevanje MSP
  - MSP: povećati kvalitetu informacija o svom poslovanju
- Garancijske sheme
  - Ocjena kreditne sposobnosti
- Mezzanine financiranje
  - Poslovni anđeli, fondovi rizičnog kapitala
  - Veća transparentnost MSP
  - Edukacija MSP o instrumentima mezzanine financiranja
  - Basel II

Faze u financiranju razvoja MSP

- Rana faza - zona gubitaka
  - Poduzetnici
  - FFF
  - Inkubatori
  - Poslovni anđeli
- Ekspanzija - zona profita
  - Rizični fondovi
  - Krediti
  - Privatni investitori
- Daljnji rast
  - Tržište dionica
  - Mezzanine financiranje

Jačanje konzultacije s MSP

- Slušati MSP
  - SME panel preko Euro Info Centara
- Promoviranje poduzetništva i image-a MSP

A gdje smo mi?

Global Entrepreneurship Monitor

www.gemhrvatska.org

Najveći međunarodni istraživački projekt o
poduzetništvu, od 1999
Hrvatska, od 2002

Svake godine 40-ak zemalja:

- 65% svjetskog stanovništva
- 92% svjetskog BDP

GEM

Okvir općih nacionalnih uvjeta

- Otvorenost nacionalnog gospodarstva
- Učinkovitost financijskog tržišta
- **Razina ulaganja u istraživanje i razvoj**
- Fizička infrastruktura
- Upravljačka kompetencija
- Fleksibilnost tržišta radne snage
- Vladavina prava

Okvir poduzetničkih uvjeta

- Financijska potpora
- Vladine politike
- Vladini programi
- Obrazovanje
- **Transfer istraživanja i razvoja**
- Poslovna i stručna infrastruktura
- Otvorenost unutarnjeg tržišta i konkurentnost
- Pristup fizičkoj infrastrukturi
- Kulturne i društvene norme

Ključni indikatori

- TEA indeks
- Motiviranost za poduzetništvo
  - TEA Prilika i TEA Nužnost
- Struktura aktera poduzetničke aktivnosti
  - Početnik, novi poduzetnik, "odrasli" poduzetnik
- Stopa "odrastanja" poslovnih pothvata
- % rastućih poduzeća

Od začelja do prve polovine,

ali još ispod prosjeka GEM zemalja

Hrvatska

2006.

8,58 TEA

Rang 18/42

2005.

6,11 TEA

Rang 19/35

2002.

3,62 TEA

Rang 32/37

GEM zemlje

9,43 TEA

8,40 TEA

8,00 TEA

Poduzetništvo poraslo, ali zbog čega?

TEA Prilika

2006.	4,41
rang	28/42
2005.	2,92
rang	32/35
2002.	2,18
rang	35/37

TEA Nužnost

3,81
9/42
3,09
6/35
0,85
25/37

Indeks motiviranosti

odnos TEA Prilika i TEA nužnost

	2005.	2006.
• Hrvatska	0,9 35/35	1,2 41/42
• GEM zemlje	5,9	2,9
• Slovenija	7,8	8,62 9/42
• Max	27,4 Danska	26,1 Norveška

Bez rastućih poduzeća...

nema ni novog zapošljavanja, ni prosperiteta

- Hrvatska 3%
- GEM zemlje 6,5 %
  - zaslužno za 60% zapošljavanja

Kriteriji:

- Inovativnost u korištenju novih tehnologija
- Inovativnost u razvoju novih proizvoda
- Izloženost konkurenciji
- Orijehtiranost izvozu
- Kapacitet novog zapošljavanja

EU Phare - CEPOR, 5. prosinca
2007.

Tehnološki moderniji, ali nema novih proizvoda

Start-up

"Odrasli"

Nova tehnologija

2002.

9%

6%

2006.

24%

8%

Proizvod nikome nov

2002.

87%

89%

2006.

71%

69%

Konkurencija velika, jer...

svi imaju iste proizvode

Start-up poduzetnici

- 49% u 2002.   54% u 2006.

“Odrasli” poduzetnici

- 79% u 2002.   75% u 2006.

Izvozna orijentacija nedovoljna - strah od nepoznatog?

Nema niti jednog kupca izvan Hrvatske:

- 74% start-up poduzetnika
Slovenija: 61%
- 68% "odraslih" poduzetnika
Slovenija: 34%

Malo poduzeća s željom jačeg zapošljavanja

20 i više zaposlenih za 5 godina:

Start-up poduzetnici

- 13% u 2002.

15% u 2006.

“Odrasli” poduzetnici

- 6% u 2002.

18% u 2006.

Rizici / izazovi rasta

- Kapacitet za rast neodgovarajući
  - Upravljanje tokovima novca
  - Cjenovne strategije
  - Upravljanje kvalitetom
  - Ograničenja u pristupu kapitalu
- 32% CEO najbrže rastućih US firmi smatra da je njihova osobna nesposobnost upravljanja rastom / reorganizacijom poduzeća prepreka rastu poduzeća
  - PricewaterhouseCoopers: Trendsetter Barometer

Poduzetnička okolina...

**postaje bolja,
ali još uvijek može puno bolje ...**

Ekspertske ocjene, 1 do 5

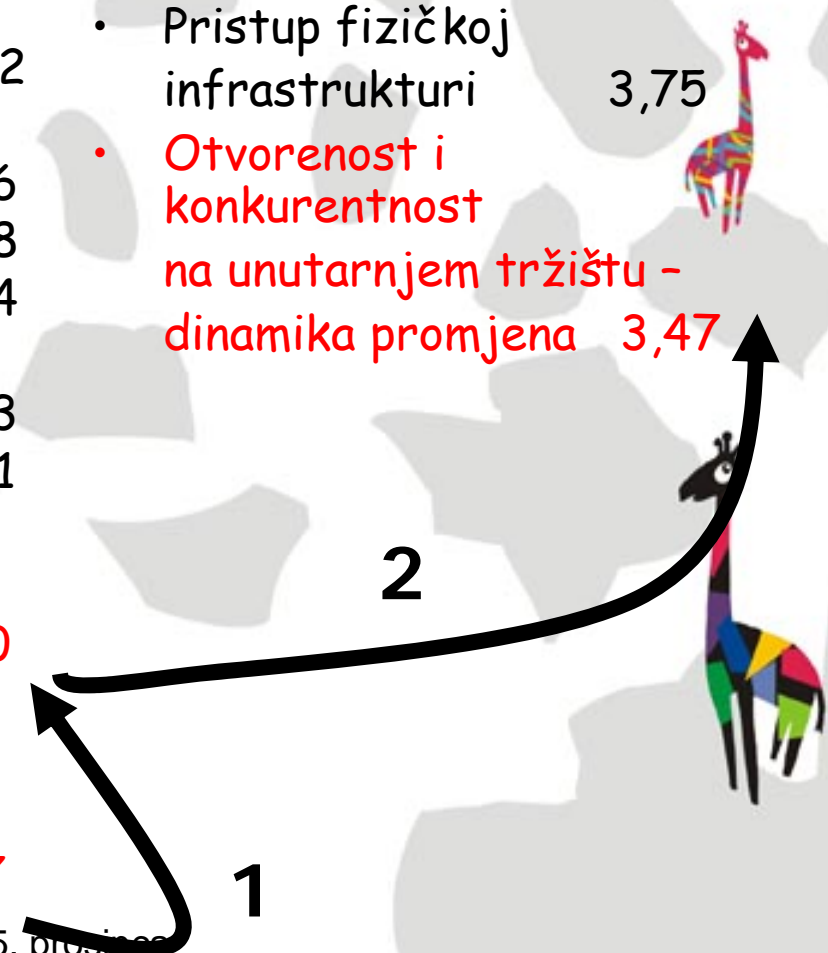
Poduzetnička okolina

Ocjene ispod 3

- Poslovna i stručna infrastruktura 2,92
- Obrazovanje nakon srednje škole 2,86
- Financijska potpora 2,68
- Vladini programi 2,64
- Zaštita intelektualnog vlasništva 2,63
- Vladine politike - potpore 2,41
- **Otvorenost i konkurentnost na unutarnjem tržištu - ulazne barijere** 2,30
- Obrazovanje u osnovnim i srednjim školama 2,21
- Transfer I&R 2,19
- **Vladine politike - regulativa** 2,17

Ocjene iznad 3

- Pristup fizičkoj infrastrukturi 3,75
- **Otvorenost i konkurentnost na unutarnjem tržištu - dinamika promjena** 3,47

Dobre promjene su vidljive...

Doing Business

- Vrijeme potrebno za registriranje imovine (dani):

	2005	2007	2008
- Hrvatska	956	399	174
- Slovenija	391	391	391
- Norveška	1	1	2
- OECD			28

...ali još uvijek prilike za radikalne reforme...

Doing Business

- Stopa povrata imovine:

	2005	2007	2008
- Hrvatska	26.1	28.9	30.2
- Slovenija	23.6	44.9	46.6
- Japan	92.4	92.7	92.6
- OECD			74.1

Naši problemi - strah ili izazov?

- Niska razina poduzetničke aktivnosti
- Mali broj rastućih poduzeća (inovativnih)
- Niska efikasnost korištenja intelektualnog kapitala
  - Troškovi rada po jedinici proizvoda su visoki
  - Zanemarivanje vještina za dodavanje vrijednosti
- Znaju li naša poduzeća što ne znaju?
  - Inovacijski kapacitet malih poduzeća
    - Maribor, Osijek, Pečuh, 2006-2007
- Društvena odgovornost znanosti za transfer znanja u sektor malih i srednjih poduzeća?

Potrebno...

- Dijagnosticirati
- Međunarodno uspoređivanje
  - Konkurentnost (Nacionalno vijeće za konkurentnost)
  - Regulatorni okvir (Doing Business, World Bank)
  - Poduzetništvo (GEM, CEPOR)
- Politike i djelovanje
  - Razviti participatorni pristup koji generira "bottom-up" agende
  - Kontinuitet i konzistentnost politika

I još...

- Diseminacija znanja, razvoj lokalnog kapaciteta i korištenje vanjske podrške za tehnološki razvoj - UČEĆE REGIJE - Poduzetna i društveno odgovorna sveučilišta
- Umrežavanje (know-who) potrebno za stvaranje kapaciteta za promjenu

Kontakt

Slavica Singer

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku

Gajev trg 7

31000 Osijek

Telefon: +385 31 224 444

Fax: +385 31 224 438

E-mail: singer@efos.hr

